

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovane National Benefit Society

Narocnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$4.00 na leto...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year...

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisni dopisov in nenarobnih listankov se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2457-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Po prireditvi pomožne akcije Cleveland.

Veliko je bilo dela in truda predno se je izvršilo to, kar smo dokončali v nedeljo, 11. oktobra...

Pri tem se naj v imenu naše postojanke JPO-SS, kot tudi v imenu trpečih...

V prvi vrsti smo hvaležni vsem, ki so sodelovali pri programu. Brez vaše pomoči bi ne mogli podati tako izbranega programa...

Dalje hvala tudi guvernorki, bratu Petroviču in dr. Čoku. Matt Petrovič je v lepem tonu razložil pomen te naše pomožne akcije...

Dr. Ivan Čok je tudi govoril tri četrt ure in v tem kratkem času podal jasno sliko o današnji situaciji v rojstni domovini.

Dalje smo hvaležni vsem poštvovalnim delavcem, ki ste vztrajali ure pri našem važnem delu. Preveč vas je, ki ste pomagali in sodelovali pri vsem...

Upam, da ste vsi vzeli k srcu besede guvernorka Petroviča kot tudi dr. Čoka in da bomo tudi v bodoče doprinali vsak po svoji v ta blagi namen...

Se enkrat lepa hvala vsakemu in vsem, ki ste na kakršnokoli način pripomogli k lepemu finančnemu uspehu.

J. F. Durn, tajnik JPO-SS za okrožje SDD.

To in o so La Salla

La Salla, Ill.—Smrt kosti kar naprej tudi med našimi rojaki. Dne 28. septembra je naglo umrl John Strell za srčno hibo.

V imenu družine pokojnega Johna Strella se iskreno zahvalim rojaku Leo Zevniku za lep in ganljivi nagrobni govor na pokopališču.

Dne 4. oktobra pa je preminul Frank Kotar, 24-letni predsednik društva Sokol 98 SNEJ.

Stric Sam kliče mladeniče kar naprej. V La Salli in okolici je že več slovenskih družin, ki imajo 1, 2, 3, 4 sinove v armadi.

Naš mali slovenski narod je procentualno napram drugim večjim narodom najboljši borilec za svetovno demokracijo.

Kot že omenjeno, Dom še vedno potrebuje pomoči in jo bo tudi v bodoče. Zato bosta imela gospodarski in gospodinjanski klub skupno kartno zabavo in tombulo dne 1. novembra zvečer...

Se enkrat lepa hvala vsakemu in vsem, ki ste na kakršnokoli način pripomogli k lepemu finančnemu uspehu.

čar tudi Molinčani, Grenvillski in Peoriciani. Dobrodošli vsi! Torej 1. novembra ne pozabite Slovenskega doma, ker on potrebuje vaše pomoči...

Vidi se mi potrebno, da bi se zopet obudila tukajšnja postojanka JPO-SS za pomoč bednim v stari domovini.

Še enkrat: na svidenje 1. novembra ob 7. zvečer v Slovenskem domu.

Matt Vogrich, 2.

Narocnikom Cankarjevega glasnika

Cleveland, O.—V kratkem bomo dali vezati vse letnike revije Cankarjev glasnik. Ker pa nam manjkajo sledeče številke: oktober 1938, julij 1940 in september 1940...

Ako imate katero gori omenjenih števil, prosimo, da jih pošljete kmalu, ker nameravamo tudi kmalu dati iste v vezavo.

Ludvik Medvešek, upravnik.

Nekaj za Detroitčane

Dearborn, Mich.—Na seji detroitske postojanke JPO-SS sem objubil, da bom pomagala kolikor je mogoče na zapadni strani Detroita in Dearborna pobirati prispevke za pomožno akcijo za stari kraj.

Ker smo v tej nasebini zelo raztreseni in ker vsem ni mogoče udeležiti se, prosim vse one, ki bi radi kaj darovali, da me pokličejo po telefonu Oregon 1078.

Mislím, da ni treba preveč opisovati trpljenja rojakov na domači grudi. Ne Atilove niti turške hordé niso prizadale toliko gorja kot sedaj katoliški Lah, nacijski Nemec in Oger.

Detroitška nasebina je bila vedno napredna in upam, da ne pojdemo sedaj na nižjo stopnjo. Posebno sedaj, ko se dobro dela, vem, da bo vsakdo prispeval po svoji moči, kdor nima kamna na mesto srca.

Vsi tukajšnji rojaki, ki imajo zdravo kri, so prošeni, ako bi hoteli darovati pint krvi za ameriško armado dne 7. novembra. Ta dan je določen za vse Slovence na posebni postaji Ameriškega rdečega križa na Alexandrine in Second ave., kjer bo zunaj velik napis.

Nedavno me je par rojakov vprašalo, kaj sem naredila z denarjem, ki sem ga nabrala pri prodaji gumbnih znakov na Labor day v Delavskem domu, češ, da o tem ni bilo nič poročano.

BE 100% WITH YOUR BUY WAR BONDS

Ne vem, ali je bilo namenoma ali pomotoma izpuščeno iz poročila, moram pa prizadetim povedati, da sem prodala 82 znakov. Daroval je vsakdo, kolikor je hotel.

O prireditvi in čuvaju Cleveland.—Priredba, za katero se je trudil odbor tukajšnje postojanke JPO-SS in katere se je vršila v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd., je dobro izpadla.

Vse to se je vršilo v nedeljo, 11. oktobra. Po programu je bil ples, ki je trajal do polnoči. Ker imamo v Clevelandu še več dvoran in narodnih domov, bi bilo pripravljivo, da bi tudi drugje podvzeli slično akcijo.

Zdaj pa je prišlo v našem mestu na tisto, kar je dejal Joseph Zinner, namreč, da je revolver nevarno orožje, če se z njim igrajo čuvaji, ki nimajo razuma, kdaj in kako se rabi to orožje.

Je li čuvaj pil železno vođo, vino ali spiritus, ne dela nobene razlike. Garry Nyles, 12-letni fantiček, je v bolnišnici s kroglo iz revolverja 38. kalibra. Rana menda ni toliko nevarna, da bi umrl.

Garry Nyles in še neki drugi fant, njegov prijatelj, sta šla mimo neke tovarne na periferiji mesta. V rokah sta imela lok in puščice, da bi streljala zajce z lokom.

Je li čuvaj pil železno vođo, vino ali spiritus, ne dela nobene razlike. Garry Nyles, 12-letni fantiček, je v bolnišnici s kroglo iz revolverja 38. kalibra. Rana menda ni toliko nevarna, da bi umrl.

Ne vem, ali je bilo namenoma ali pomotoma izpuščeno iz poročila, moram pa prizadetim povedati, da sem prodala 82 znakov. Daroval je vsakdo, kolikor je hotel.

Ne vem, ali je bilo namenoma ali pomotoma izpuščeno iz poročila, moram pa prizadetim povedati, da sem prodala 82 znakov. Daroval je vsakdo, kolikor je hotel.

Ne vem, ali je bilo namenoma ali pomotoma izpuščeno iz poročila, moram pa prizadetim povedati, da sem prodala 82 znakov. Daroval je vsakdo, kolikor je hotel.

mislím na mater, čije sin ni bil v vojni, ampak se je igral pastirskega "lovca" doma. Tragedija se zgodi radi neznanja glede naših orožja.

V spomin rojaku in drugo Elizabeth, N. J.—Čitala sem Prosveto, da je v St. Louisu umrl Rudolph Stekar, ali pravilno Starina. Poznala sem njegovo staršo, ki so v Semčiu imeli trgovino za žolske potrebnosti.

Tudi sem čitala, da je bila mrs. Ana Simonič. Nanjo večkrat spominim. Bila je mo sosedka, ko sem služila pri nek hfinavskih Ircih. Rekli so mi, moram vsako soboto zvečer spovedi, potem pa bom v nedeljo prosta. Tako so navadno stopali z dekle. Mrs. Simonič, da bom prišla k njej čas. Zjutraj se Irci z avtom odpeljejo v cerkev, jaz pa grem mrs. Simonič. Oni pridejo v dom, jaz pa za njimi. Irci bili veseli, jaz pa še bolj, ker se z mrs. Simonič nasmejale račun njih hfinavščine, katero imeli do dekle.

Bili so zelo pobožni, toda dobni, da jim ni bilo para. In so gostilno in restavracijo in rej je bilo veliko dela. Ali v bomo me je gospodinja vedno spomnila, da moram k spovedi. Povedala sem ji, kadar mi dovolj tega hfinavškega nam, da jo poberem prof. Veliko poskusila po svetu in ne reče da so vsi ljudje slabi. So dobri, čeprav ne hodijo vsakoboto k spovedi. Toda tisti navski Irci so bili najhudoobji ljudje, kar sem jih videl tujni. Služila sem tudi pri testantih, ki so bili zame bolj.

V tistih časih me je često grabilo domotožje, kajti sprijnala sem se, kako sem bila sela v starem kraju med deti. Še mati me niso vedno niti k spovedi, ko so videli to dela le zamero pri otro. Zato sem jo pobrala od tiste navske irske družine, nisem pozabila mrs. Simonič, ki me tolažila in tudi postregla z brim zajtrkom.

Ko sem bila že vsa zbežana tujih ljudi, sem jo pobrala z zapadu v Montano. Z menoj potovala tudi mrs. M. Zagor. Tisto dolgo potovanje je precej izmučilo. Ko pošljem veliki kovček na postajo v Louisu z voznim listkom, zavajo, da moram plačati \$4.75 sva drugo jutro na postajo Kansas Cityju sede k zajtrku, je bil tam tudi sprevodnik pomožni sprevodnik vlaka.

Je Hrvat in je naju takoj znal, da sva Slovenke. On ma je povedal, kako dolga njijna voznja do Helene, Mont. v Loganu, Mont. sva mo presteti vlak. Tja sva prišli dveh ponoči in na postaji je vse temno. Končno zagledam slabo luč in greva v čakalnici. Tisti nočni delavci niso izgledali prijazni. Vlaka sva četrtri ure. Ob petih zjutraj prihaja vlak iz Milwaukeeja od ma Chicaga in zopet sva nadevali pot. Vlak je drvel po nini ob jutranjem svitu, mi smo opazovali farme in božitna polja, ker pšenica je ravno takrat zrela. Bilo je julija leta 1914, ko sem izstala na postaji v Heleni, Montano.

Agnes Pasarič

Pred dvajsetimi leti (Iz Prosvete, 19. oktobra 1942) Domače vesti. V Clevelandu je izvršila samomor s kroglo Frances Gerlj z Velikega jez pri Jelšanah na Primorskem. Delavske vesti. Čez 40.000 stitnih delavcev še vedno strahuje v New Yorku. Inozemstvo. Turški kemp prodirajo v Tracijo, ki so jo že ki opustošili. Sovjetska Rusija. Sovjeti čete, ki prodirajo v vzhodni birijo, so dospelo do Vladivostoka.

Povest o pisalnem stroju

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Datun v oklepaju na primer (October 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponožite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Dr. Ivan Čok je tudi govoril tri četrt ure in v tem kratkem času podal jasno sliko o današnji situaciji v rojstni domovini. Pojasnil je tudi, kdo so naši borci v Sloveniji in njih "osvobodilno fronto".

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Prezident Roosevelt je v svojem zadnjem radijskem govoru malo potipal "stratege s pisalnim strojem." To so ljudje, ki dan za dnevom sede za pisalnim strojem (ali strojčkom) in tipkajo dolge navete za generale ali generalni štab.

Zavezniki parnik v plamenih. Slika je bila vzeta, ko ga je sovražna podmornica torpedirala nekje na Atlantiku.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Druge vesti iz Jugoslavije
 Iz Zagreba poročajo, da so Pavličeviće oblasti nenadoma zaprle, veliki državni muzej. Uradno naj bi bilo, da je prišlo do zadržanja zaradi pomanjkanja orožja. Resnica pa je, da je nemška komisija prišla pregledati ta muzej in izjavila, da so mnogi predmeti bili poslani tja iz Nemčije. Prišlo je čas, da se jih zopet vrne v Nemčijo. Nemci plehijo umetniške in zgodovinske predmete svojih lastnih "bratov orožju."

V ...
Na hrvaškem vladu suša
 Bern, Švica (NYT). — Vesti iz evropskih virov trde, da pričajo na Hrvaškem veliko pomanjkanje v bodoči zimi. Letinski je bila slaba, poljedelskih delcev je primanjkovalo in zdaj nastopila velika suša, ki bo povzročila poplavo pokvarila.

V ...
Prisotnost med Italijani in Nemci
 Franco, londonski list borbenih francozo, prinaša pod rubriko "Evropa, članek o Jugoslaviji", v katerem navaja med drugim naslednje:

Kapetost odnošajev med Nemci in Italijani v Jugoslaviji naj bi bila najbolj opasen je položaj na Hrvaškem, ker hočejo Nemci prevzeti vso oblast in se izkoristiti bogastvo zemlje. Italijani so maršala Lišta in poročila na njegovo mesto generala Ritter von Loehra, ki je zdaj glavni poveljnik vseh nemških vojsk na Balkanu. Njegov vstop v Srbijo bo najbrže odprl nov nalet nemških brutalnosti v jugoslovanski Evropi.

V ...
Pravoslavni vojni ujetniki na begu
 Berna poročajo, da je v zadnjih dneh prispelo v Švico 114 pravoslavskih vojakov, ki so bili v nemških taboriščih vojnih ujetnikov.

V ...
Meščanstvo je oslišu sovražno
 Meščansko prebivalstvo je neprijazno in nezaupno do vladarjev. Velibor Jerin, minister prosvete v marionetni vladi Milana Nedića, je v kratkih izrazil nezadovoljstvo s sedanji gospodarjev Srbije.

Dvojnemu zadržanju enega delavnega naroda v teku tega leta je mogoče tolmačiti le z železnimi zavarovanji. Vseh, da se zavarujejo proti komunisti, priložnosti. Komunisti zadnji čas doživljajo neuspehe, se je del naših vojakov začel obračati proti komunisti. Bili so torej najprej nezadovoljni, potem komunisti a zdaj skušajo prikupiti Amerikancem. Le srbifili nočejo biti. Država je propadla, a sebičneži še razgovarjajo. Boj proti njim bo lahak, ker je njihova skrb povezana z vezmi sorodstva, prijateljstva in skupnih grehov."

V ...
Bojave kroja Jugoslovanskim bojevnikom
 Washington, 3. okt. (Joseph J. ... Christian Science Monitor) — Bistre in vztrajne nemške armade v Jugoslaviji so v enem letu razpolagale z ogromno množico vojaške opreme in z velikim orožjem, ako bo vojska napredovala na črti Zedinjenih držav.

osičnih straž, nego od novih potov in sredstev za prevoz. Nemci in Italijani poznajo sedanjo taktiko dovozanja a kljub temu je bilo do zdaj mogoče prevariti sovražne straže in privesti orožje v Jugoslavijo.

General Mihajlovič je prejel sicer male, a vendar za skrajno potrebo zadostne količine angleškega in ruskega orožja. Zdaj upa dobivati tudi ameriško orožje, kajti prevoz bojne opreme vseh vrst iz Amerike na Srednji vzhod je dobro urejen. Stiritorna ameriška bombna letala že krožijo nad balkanskim ozemljem. Tukajšnji opazovalci mislijo, da se bodo mogla ameriška tovorna letala iz Srednjega vzhoda pridružiti ruskim in angleškim letalom, ki prinašajo jugoslovanskim četnikom orožje in bojne opreme z vzhoda in zahoda.

Poročila, ki so prišla v Washington, zatrjujejo, da je bila osemnajst-mesečna četniška borba proti osišču v Jugoslaviji v zadnjih treh ali štirih mesecih najbolj uspešna. Kljub temu pa prevladuje mnenje, da bo v prihodnjih mesecih intenzivnost teh bojev nekoliko popustilo, ker je

Pismo iz Londona

23. septembra 1942.
 (Izvirno poročilo Prosveti)

"Zbirali smo se tukaj v hramu, kjer kronajo angleške kralje, pred parlamentom, ki je mati vseh parlamentov sveta, v hramu, ki s svojo tradicijo, s svojimi grobovi in spomeniki največjim angleškim sinovom, povezuje sedanost s preteklostjo, zbrali smo se tukaj, da molimo k Bogu ... Tako pridiguje škof Chichester v Westminsterki opatiji ob treh popoldne v nedeljo, 20. septembra 1942. Angleži so čudoviti ljudje. Vse pomešajo med sabo, kompromise najdejo za vse, če morejo s tem napraviti ljudi srečne, pomagati jim vsaj malo. V svoje anglikanske katedrale povabijo pravoslavne vernike, anglikanski škofje molijo skupaj s pravoslavnimi svečeniki, anglikanski cerkveni zbor se izmenjuje s pravoslavnim cerkvenim pevskim zborom ruske cerkve. Tako prisostvujemo "molitvam za trpeča ljudstva v Jugoslaviji in v zahvalo za njihovo vztrajnost v teh težkih časih preizkušenj."

Po ladij Westminsterke opatije prikorakajo trije jugoslovanski oficirji, srednji je ogromni Mičević, Črnogorec v naši mornarici. Vsakdo ga pozna med Jugoslovani v Londonu. On nosi jugoslovansko zastavo po vsej dolžini ladje tja do glavnega oltarja. Pri velikem oltarju ga sprejme "the Right Reverend the Dean of Westminster", položi jo na veliki oltar in začne se molitve. Če ne moremo drugače pomagati trpečemu ljudstvu Jugoslavije, molimo zanj. Nikdar ni nobeno ljudstvo bolj potrebovalo pomoči, kakor nesrečno ljudstvo Jugoslavije. Po

zima v jugoslovanskih gorah zelo huda. General Draža Mihajlovič vedno večjim uspehom nadaljuje organizacijo svoje armade. Prihodnje pomlad bo njegova vojaška sila najbrže sposobna za še hušje ogrožanje sovražnih oporišč, prometnih zvez in vojaških skladišč. Berlin dobro pozna resnost in silo jugoslovanskega upora. Zato je tudi Hitler nedavno poklical Ante Paveliča v nemški glavni stan, da pregleda sedanji položaj na Balkanu. Hitler je baje ukazal Paveliču, da nemudoma vpokliče nove vojake v hrvaško fašistično organizacijo ustašev, ki naj bi pomagali vojaškim silam osišča pri pobijanju tega naraščajočega upora. Iz Londona poročajo, da je Hitler dejal Paveliču, da četniška vojaška sila in sabotaža že resno ogrožata vojni napor osišča. Jugoslovanska vlada v Londonu zatrjuje na podlagi vesti iz Jugoslavije, da je nastanjenih v Jugoslaviji najmanj 25 nemških, italijanskih, bolgarskih in madžarskih divizij. To bi iznosilo približno 375.000 vojakov — najbolj dokaz za resnost in silo upora, posebno v Sloveniji in Srbiji. Ne le da te vojaške sile primanjkujejo Nemcem na ruskem bojišču, upor in sabotaža v Jugoslaviji povečujejo tudi v veliki meri težko nemškega prometa skozi balkanska ozemlja, kjer so prometne zveze sploh pomanjkljive.

greznjeni so v meddržavno vojno, ker za nje ne bo miru, dokler je tujec na njihovi zemlji, pogreznjeni so v državljansko vojno, ki črpa in slabi narodne moči. Bolj velike, bolj močne dežele niso mogle prenesti dveh takih prokletstev nad sabo. Morale so končati z enim ali drugim, če niso hotele končati same sebe. Naša dežela ni velika, ni močna, kako bo preživela te težke čase preizkušenj? Bo preživela ali bo pokončana v splošnem divjanju nebrzdanega sovraštva? "For we are weighed down with sorrow. Our heart falls us in grief and amazement at the anguish and the misery of thy children, the Serbs, the Croats, the Slovenes, under the yoke of the oppressor. Yugoslavia, the Beloved ... Bitter woe and bitter want are her portion ... Her women's eyes are blind with weeping ... Their breasts are dry ... Her strong men who have escaped the sword faint with hunger ... Her little ones are dying in every street ..."

Samo dva dni prej sem čitala poročila, ki so prišla iz dežele. Med petjem, med molitvami v Westminsterki opatiji mi vstaja pred očmi slika. Ljudje so prišli zjutraj v vas. Kmečka hiša, se večeraj njihov dom, je kup pepela, ki še tli. Pred hišo sta oče in mati, ubita, mrtva na tleh. Med njima sedi otrok, star mogoče štiri, pet let, z detetom v naročju, ki ima samo tri mesece ... Pripoveduje ljudem, da je njihov bratec, še ne dve leti star, zgorel v hiši ... Starejši dve sestri, stari osem in deset let, sta pobegnili v gozd ... "Gospodi pomiluj ..." doni

po cerkvi v cerkveni slovanščini. "Smiluj se, Bože, po velikoj Tvojoj milosti, molimo Te, čuj našu molitvu i smiluj se.—Gospodi pomiluj.—Molimo Ti se, podari snagu i pobjedu savezničkoj vojski, koja se bori za pravdu, istinu i slobodu.—Gospodi pomiluj.—Još Ti se molimo za skoro spašenje naše braće, koja su u nuždi, bolesti, tuzi, izgnanstvu i ropstvu i za mir u celom svetu, za snagu svetih crkava božjih i za njihovo jedinstvo.—Gospodi pomiluj ..."

Isti "Gospodi pomiluj" doni iz cerkva obleganega Stalingrada, iz cerkva Moskve, Leningrada. Samo, da bi naši tam daleč v nesrečni domovini slišali to denenje. Da bi spregledali, da je Rusija danes zedinjena, da je močna, ko brani svojo zemljo. To, kar se godi pri Stalingradu, je čudež. Rusi so iztrgali zmago iz zob sovražnikov. Močni so, ker so zedinjeni, ker imajo samo eno nalogo pred očmi: pregnati tujca s svoje zemlje. Naša dežela ne gleda na Rusijo kot vzgled svojim dejanjem. Prebijajo se skozi čase, kakor se je ona prebijala pred dvajsetimi leti, ko so podpisali poniževalni mir v Nemčijo. Mnogo se je spremeniло od takrat. Da bi naši gledali na svet, kakor je danes, ne kakor je bil pred dvajsetimi leti. Zedinili bi se, ne imeli bi drugih programov in nalog, kakor da vržejo tujca s svoje zemlje. Da bi verjeli, da more biti njihov edini sovražnik samo tujec na njihovi zemlji. Kdorkoli že naj bo ubijalec, vedno je tujec ali orodje v tujčevih rokah. Kako je mogoče, da ne vidijo, da vsa nesreča izhaja edino in vedno le od tujcev? Samo če uderijo po njem, udarijo po pravem zločincu. Vsi drugi so nedolžne in nepotrebne žrtve.

Menda je že tako, da je lažje videti položaj od daleč, kakor od blizu. Morda tudi, da ga ne vidimo prav od tukaj. Gotovo pa je Anglija srečna dežela, ker jo ne razjedajo in uničujejo strasti, ker je po svojem temperamentu umirjena in kaže ob vsaki priložnosti—tukaj s pravoslavnim petjem in molitvami—kako doseči sodelovanje in častu nevarnosti. Ali —ali: katera angleških deklet se more kosati z ono Slovenko, o kateri sem čitala pred dvema dnevo? Bila je v gozdu več mesecev z gerilci. Končno so jo Italijani ujeli. Obosidli so jo na smrt za vse njeno junaštvo. Postavili so jo pred cevi pušk. Tam je stala ob zidu v smučarski obleki. Predno so streljali, je dejal italijanski oficir: "Preché? E così bella ..." Puške se niso sprožile. Tovorni avto je prišel, v njega so zaprli lepo Slovenko in jo odpeljali v zapor v Italijo.

Taka je naša dežela. Taka so naša dekleta. Ne bodo umrli, preveč so lepa, preveč so polna življenja!

Tako govore naciji

Kje je njihova premoč?
 Naša naloga je, da si za vse čase zavarujemo letalsko premoč, ki si jo je Nemčija pridobila nad vsemi državami.
 (Hermann Goering, na dan Zračnih sil, 1. 3. 1934.)

Lepa manifestacija jugoslovanske edinosti

Hrvaški pomorščaki s preziranjem zavračajo Paveličeva tabila
 (Ustaška radiopostaja Rakovica neprestano poziva hrvaške mornarje, naj izdajo stvar Zedinjenih narodov in odvedejo svoje ladje v nevtralne luke ter se tako pridružio osišču. Hrvaški pomorščaki pa so zavedni Jugoslovani in odbijajo te sramotne zahteve, katere so odločno odklonili na bostonski radiododaji. Govorili so trije predstavniki naših mornarjev: mornar, častnik in posestnik ladij.)

Govor mornarja:
 Hrvaški mornarji na vseh svetovnih oceanih so s preziranjem poslušali izdajalski poziv ustaških izrodov. Svobodni hrvaški mornarji se ne le ne bodo odzvali temu brezdomno nemškemu pozivu, ki žali naša slovanstva načela, temveč bodo ravno zaradi tega še bolj napeli vse svoje sile, da pomagajo k zmagi nad sovražnikom.

Hrvaški mornarji dobro vedo, da pod Nemcem ali Italijanom zanje ni življenja, niti zasluzka, temveč le suženjstvo — ono najstrašnejše suženjstvo, ki ga Nemci obetajo Slovanom.

Zavedni hrvaški mornarji vedo, da rešitev naše domovine ne more biti skrb naših največjih sovražnikov in da nas bodo Nemci, Madžari, Lahi in drugi le zatirali. Najhujši pa so Pavelič in njegovi ustaši, ki so le tolpa roparjev, začasni vladarji, ki bodo sesali narod, dokler se bo dalo.

Svobodni hrvaški mornarji dobro vedo, da so njihovi tovariši in njihove organizacije v državi brez moči, da začasno ne morejo čititi njihovih interesov in da so primorani, akoravno s težkim srcem, pošiljati izdajniške apele.

Danes divjajo pred Stalingradom orjaški boji. Danes bratje Rusi krvave za vse Slovane in zadržujejo ogromne mase Nemcev, da ne proderejo v srce Rusije in s tem tudi v srce Slovanstva. Ali naši pritlikavci, pavličevci, v domovini zares mislijo, da bodo hrvaški mornarji izdali vse Slovane in z njimi tudi Hrvatve v teh usodnih trenutkih? Vajajo se pavličevci, ako tako mislijo. Naj vedo, da bodo Hrvti napeli vse svoje sile, da nosijo danes tone in tone blaga na vse svetovne fronte in pripravljajo na vpad na Evropo.

Danes so najtežje ure za naš narod in za vso Evropo. Toda kmalu bo napačila zora in zmagava Slovanov. Takrat se bomo mi svobodni hrvaški mornarji, ki smo se v vojni borili in umirali za svobodo svoje domovine, ponosno vrnili domov. Vemo, da nas bodo tam čakali s cvetjem in solzami veselja, kajti takrat ne bo več niti Paveliča, niti Hitlerja, niti Madžarov, niti Musolinija.

Mi hrvaški mornarji, ki danes jadramo po vseh svetovnih morjih, ki se borimo z nemškimi podmornicami in letali, jasno vidimo pogubo nacionalsocializma začetno v triletno vrsto nemških zmag. Kljub vsem svojim zmagam se Nemci bližajo svojemu koncu in porazu. Naši bratje v Ameriki, na tisoče in tisoče ameriških državljanov hrvaške krvi, se danes bore skupno z nami in s svojim junaštvom razvnetjujejo svojo novo in svojo staro domovino v svojih hrabrih bojih proti Nemcem, Japoncem in Italijanom.

Letala, ki so nedavno krožila nad Zagrebom, so bila deloma pilotirana od ameriških Hrvatov. Bombe, katere so spuščali, so bile namenjene izdajalcem našega naroda. Mi hrvaški mornarji bomo tudi še nadalje pluli na naših ladjah in bomo čuvali jugoslovansko pomorsko silo. Borili se bomo, da zrušimo gnusni red, katerega so uvedli naši sovražniki. Vi, ki ste v domovini, ste danes lačni, siromašni in polni bojazni. Ne pozabite, da smo mi mornarji edini svobodni Hrvti na svetu. Mi smo danes vaši predstavniki. To smo in bomo ostali tudi še naprej. Bodite ponosni na svoje sinove, na svoje očete in brate, ki se bore na vseh morjih sveta za vašo svobodo.

*** Živela Hrvaška! Živela Jugoslavija!**
 Govor častnika:
 Slišali smo sramoten poziv, ki je bil poslan hrvaškim mornarjem preko Paveličeve radiopostaje. Poziv prihaja navidezno s strani Zveze hrvaških ladijskih lastnikov, Stokovne zveze mornarjev, Zveze hrvaških delavcev in zveze privatnih uradnikov "Neodvisne hrvaške države."

To so samo prazne besede, lepi naslovi, ki nas spominjajo, ne na resnični položaj, temveč na bajko. Ne bomo govorili o takozvani "Neodvisni", temveč le o organizacijah, ki naj bi zastopale hrvaške pomorščake. Ali morda zastopajo ta društva italijanska Dalmacija ali hrvaška pristanišča Sušak, Split, Šibenik — ali se morda nahajajo v takozvani "Neodvisni" mesta, katere nazivajo Borgo Eneo, Spalato in Benicovo?

Sporočamo vam, bratje Hrvti, da imajo svobodni hrvaški pomorščaki svoje lastne svobodne organizacije, ki čuvajo njihove interese in so pravi predstavniki hrvaških mornarjev. Te organizacije niso primorane, da lažejo in razpošiljajo pozive, katerim same ne verujejo. Tem organizacijam ne morejo zapovedovati izdajalci in zločinci, plačani od Nemcev, večnih sovražnikov naše lepe domovine in našega morja.

Te prav za prav nemške organizacije so nam po nalogu Paveliča; torej po povelju iz Rima, Berlina in Budimpešte, poslate poziv, da povedemo jugoslovanske ladje v nevtralna pristanišča in jih tam zadržimo za čas vojne. To bi storili le, ako bi želeli hrvaškemu narodu smrt, a sebi samomor. Storili bi to, ako bi v svojih žilah imeli nemško kri, ne pa hrvaško. Storili bi to, ako bi hoteli, da naši otroci zrastejo kot sužnji, a sestre da nam rode male Nemce in Italijane.

Nismo Nemci, ne Lahi, ne Madžari, nismo fašisti, ne nacisti, niti ustaši. Svobodni Hrvti smo in Jugoslovani in ramo ob rami se borimo z Rusijo, Ameriko in Veliko Britanijo za svobodo Evrope in za svobodo svoje domovine.

Častniki jugoslovanske trgovske mornarice poznajo ogromne dolžnosti, katere moramo nositi danes. Naša je odgovornost za prenos in plovbo po morju. Mi smo oni, ki umiramo, kadar nas pogodi nemška torpeda, mi prevajamo po vseh morjih in prinašamo v vsa zaveznika pristanišča ladje polne vojnega materiala, s katerim bodo skupno z našimi zavezniki pregnali iz naših krajev ustaške zverine in Paveličeve morlice.

Edini svobodni Hrvti smo izven domovine in z velikim ponosom opazujemo vašo borbo. Z veseljem slišimo vsako novico o udarcih proti Paveliču in vidimo, da široke mase hrvaškega naroda, hrvaških delavcev, kmetov in pomorščakov čakajo trenutka osvobodjenja, ki zdaj ni več daleč.

Vi pa, ki nas poslušate, bodite prepričani, da vam bomo ostali zvesti. V širokem in ogromnem zaveznikem svetu smo mi, peščica hrvaških mornarjev, po volji usode postali predstavniki hrvaškega naroda pred vsem svetom. Ne bomo odnehali in nikdar ne bomo izdali slovanstva v boju proti našemu večnemu sovražniku Nemcu. Verujte nam, da bomo svojo nalogo zvesto izvrševali, vse do končne zmage. Verujte nam, da bomo ohranili čast hrvaškemu imenu in da zaradi nas, naših žrtve in našega vzgleda, vsi spoštujejo vojni napor Hrvatov in Jugoslovancev.

Čitajte svoje časopise in pazite, dali vam bodo Paveličevi listi poročali, da je katerakoli jugoslovanska ladja pobegnila in se zatekla v nevtralna pristanišča. Hrvaški pomorščak bo prej poginil nego izdal svoj narod in služil tujcu, sovražniku hrvaškega naroda, prokletemu nacistu.

Govor ladijskega posestnika:
 Jugoslavija je danes zvest član zedinjenih narodov v borbi proti hitlerizmu in fašizmu. Zato je vpregla vse svoje stvarne in duševne sile v službo končne zmage. Jugoslovanske ladje pomagajo

zaveznikom v njihovem boju. Jugoslovanske ladje plovejo po vseh svetovnih morjih, prihajajo v vse zaveznike luke, prinašajo letala, tanke, orožje, municijo, hrano in vse vrste vojne opreme, da se maščujejo nad nemškimi, italijanskimi in bolgarskimi barbari.

Posestniki ladij jugoslovanske trgovske mornarice, so slišali poziv, ki jim ga je poslala Zveza hrvaških posestnikov ladij v Zagrebu, naj pošljejo svoje ladje v nevtralna pristanišča in naj tam počakajo konca vojne. Posestniki ladij zavračajo ta poziv z vso svojo energijo, ker dobro vedo, da je bodočnost Jugoslavije, kakor tudi bodočnost Hrvatov, na strani zaveznikov, na strani velikih sil — Rusije, Amerike in Velike Britanije — in da je končna zmaga nad fašizmom in nacizmom neizbežna.

Jugoslovanski posestniki ladij dobro razumejo, da ta poziv ne izvira iz iniciative hrvaških posestnikov, ki imajo v takozvani "Neodvisni Hrvaški Državi" pristanišča in ladje brez dvoma le na Savi in na Dravi. Ladijski posestniki vedo, da je ta poziv prišel iz vrst Paveličevih ustašev — morlicev, ki v svoji navnoisti upajo, da bodo s takimi praznimi besedami uspeli škoditi zavezniki akciji.

Vsa jugoslovanska trgovska mornarica danes dela za stvar zaveznikov. Naša lepa jugoslovanska trobojnica plapolja v ogromnih konvojih, ki v spremstvu številnih letal in silnih zaveznikih bojnih ladij pristajajo v lukah Rusije, Velike Britanije in Afrike. Naši pomorščaki pa s svojim strokovnim znanjem in skrbjo za to, da dovzijo zadostne količine vojnega materiala pravočasno v območje stalingradske bitke in pomagajo podirati nemška industrijska mesta s smrtonosnimi bombami. Omejeni ustaški možgani, suženjsko pokorni svojim nemškim gospodarjem ne morejo razumeti, da so vsi hrvaški elementi nerazdružljivo zedinjeni v boju proti našemu krvnemu sovražniku. Paveličevi hlapeci naj bodo uverjeni, da niti ena naša ladja ne bo pobegnila v nevtralna luko, ker so vsi sloji hrvaških pomorščakov bratsko združeni v skupnem cilju — ustaškega in nemškega poraza.

Jugoslovanski pomorščaki so predstavniki tudi hrvaških pomorščakov. Naše ladje bodo z našimi hrvaškimi mornarji po vojni pripile v naša jugoslovanska pristanišča ob lepem Jadranu in bodo prinesli zvrhane tovore hrane in drugega potrebnega za naš trpeči in izmučeni narod.

Dan zmage ni več daleč. Ogromna industrija ameriških Zedinjenih držav izdeluje danes neverjetne množine materiala, o katerih Nemec niti sanjal ni. Naše jugoslovanske ladje in naši hrvaški pomorščaki bodo pripomogli k temu, da ogromne količine izdelkov ameriških vojnih tovarov pravočasno in učinkovito dosežejo evropska tla, kjer bodo s svojo neizmerno težo ognja in železa enkrat za vselej uničile nemško vojaško silo, oslabiljeno, ker je toliko krvave la pred Odeso, pred Sebastopolom in Stalingradom.

Takrat, v tistem srečnem trenutku, bodo vsi Hrvti in z njimi tudi hrvaški pomorščaki vedeli, da je končno napočel čas svobode in da je konec težkega in nevarnega kretanja po morju, konec tistih dni, ko je bila vsa Hrvaška zastopana v širokem svetu edino le od hrvaških pomorščakov. V bodočih generacijah bodo v naših solah govorili in predavali o naši veliki zmagi, a izdajalskih pozivov se nikdo več ne bo spominjal.

Živeli jugoslovanski pomorščaki! Živela Jugoslavija!

Poročilo o številu uposlenih delavcev objavljeno

New York, 17. okt.—Narodni industrijski konferenčni odbor je objavil poročilo, ki kaže, da je bilo v avgustu uposlenih v ameriških industrijah in na farmah 57,700,000 delavcev, najvišje število v zgodovini dežele. Odbor trdi, da bo v decembru prihodnjega leta uposlenih v industrijah in na farmah 62,500,000 delavcev.

Grupa ruskih vojakov v akciji proti Nemcem na stalingrajski fronti.

MALI LJUDJE

MILAN PUGELJ

PISMOUK

(Se nadaljuje.)
VII.

Drugi dan leži profesor v postelji in se ne gane. Oči ima zaprte, roke leže blede in upadle na odeji tik suhega života, prsi se visoko dvigajo, usta so odprta in iz njih prihaja težko in glasno dihanje.

Zenskam leti vse iz rok. Marica hoče postaviti kozarec vode na nočno omarico, pa se ji ob robu kozarec zadene, prekucne in ubije. Gospa Ana leti po stanovanju, sprejemno sobo hoče urediti, stari prt potegne z mize in pozabi in prezre dvojne krožnikov, ki sta ostala od večeraj na njem. Oba odletita na tla in se razdrobita na drobne kosce. Tudi kanarčka sta ušla. Nekdo je pozabil zapreti vratica, skozi odprto okno sta sfrčala in zdaj letata spodaj po vrstu z drevesa na drevo.

Zunaj je blato in dež in mrzla sapa, ki hoče odnesti dežnike in jih vije in pull iz rok. Služkinja Lenka se bori z njo, vleče dežnik nase, privzdiguje zadaj krilo in išče po mestu domačega zdravnika. Na njegovem domu je izvedela, da je šel v kavarno, v kavarni so ji sporočili, da je najbrž na izprehodu in šele zunaj se je domislila, da so se markerji iz nje norčevali. Kako bo na izprehodu, ko je vreme tako, kakor bi se bližal sodni dan!

Leti zopet na dom in zdaj ga srečno najde. "Prosim, milostivi gospod," hiti vsa zasopljena, "naš gospod so zboleli! Hitro, hitro!"

Zdravnik je star in siv, od mize, kjer sedi in nekaj piše, se obrne proti vratom, odloži pero in natakne nanosnike. "A, glej jo!" pravi. "Kateri gospod to? Ali Bezljajev ali Jeceljajev? Kaj misliš, da sem kar v mislih uganil tisto, kar bi morala ti povedati?"

"Ščetinar, gospod profesor Ščetinar!" sope služkinja.

"A!" se začudi zdravnik in udari z belo pestjo rahlo ob mizo. "Poglej no! Prijatelj, sošolec Ščetinar! Kaj pa mu je?"

"Leže," pripoveduje dekla preplašeno. "Kar leže, pa težko diha!"

"Leže," kima z glavo doktor. "No, vidiš, tako, tako. Le pojdi, pa reci, da bom kmalu tam!"

Ko pridirja Lenka domov, stoji oba ženski ob postelji in kliče v rotita bolnika, naj bi jima povedal, kako mu je. Čez dolgo časa se res nekoliko stresne in oglaši, a tako, da ga ne bi razen domačih gotovo nihče razumel. "Slabo, slabo!" šepne.

Čez dobro uro pride zdravnik.

Ženske pozdravijo, on odzdravi rezervirano in mirno, odloži klobuk in palico, vzame sam od mize stol, ga nese k bolnikovi postelji in se sede. Najprej gleda v obraz, potem prime desnico in tiplje žilo. Zatem vzame iz žepa nekakšno črno podolgovato stvar, nastavi širši konec na bolnikove prsi, pristavi k drugemu lastno uho in posluša. Zopet spravi tisto stvar, vstane, stopi h glavi, prime za brado in jo tresne: "No," pravi, "prišel je tvoj sošolec Luka Komur, kaj me ne boš nič pogledal?" Počaka nekaj časa in doda glasneje: "Kakor vidim, si nekaj bolan, Ščetinar! Kaj pa kaj čutiš narobe?"

Zdravnik tresne brado močneje, dolgo čaka, stopi nato nazaj k ženskam: "Mrtvoud ga je zadel, po vsi levi strani ga je!"

Gospa Ana pogleda v strop in vzdahne, go-

spodična Marica pa plašno in naglo vpraša: "Ali ni nobene pomoči?"

"Ja", stokne kratko zdravnik. "Če ne pojde bolezen naprej, bomo že še kaj pomagali. Ustavilo se bo potem in v takem slučaju že ostane nekaj upanja. Če bo šlo pa naprej, se nam pa prav slaba obeta. Potemtakem se ne bo ustavilo, pa utegne nsenkrat nastopiti katastrofa!"

Ženske stoje kakor okamenele, a zdravnik prosi za črnilo. "Bomo nekaj zapisali in poslali v apoteko," govori spotoma, ko stopa k mizi in seda zanjo.

Okoli enajste ure dopoldne pridejo Gustinčičevi: gospodar sam, oba sina in teta Agata. Urednik je v obraz še bolj rdeč, kakor je po navedi, govori sunkoma in sili pri vходу nervozno naprej. Vladimir je miren in dostojen, Dragotin čudno v ognju, kakor bi bil prišel na vojško, teta Agata objokana in oblečena v črno. Ko vidi jokati gospo Ano in gosposično Marico, se še sama prav bridko razjoka.

V bolnikovo sobo se vstopili vsi skupaj tiho in po pratih. Prvi je stopil k postelji Gustinčič sam, prijel bolnika za roko in ga ogovoril: "Poglej me, Julče, prišel sem te obiskat in prosit za zamero. Vprašam te, ali so tiste vejice vredne toliko, da bi se midva, dve stari prijateljski korenini, sporekla in sprla! Turška motika, še bova prijatelja, kakor sva bila do danes!"

Urednik se smehlja in čaka odgovora. Njegov obraz je tem resnejši, čim dalje časa bolnik nepremično leži in težko sope. Popolnoma resen postane, dvigne oči in leti z njimi po ostalih navzočih, kakor bi iskal pri njih pomoči, ali vsaj pojasnila.

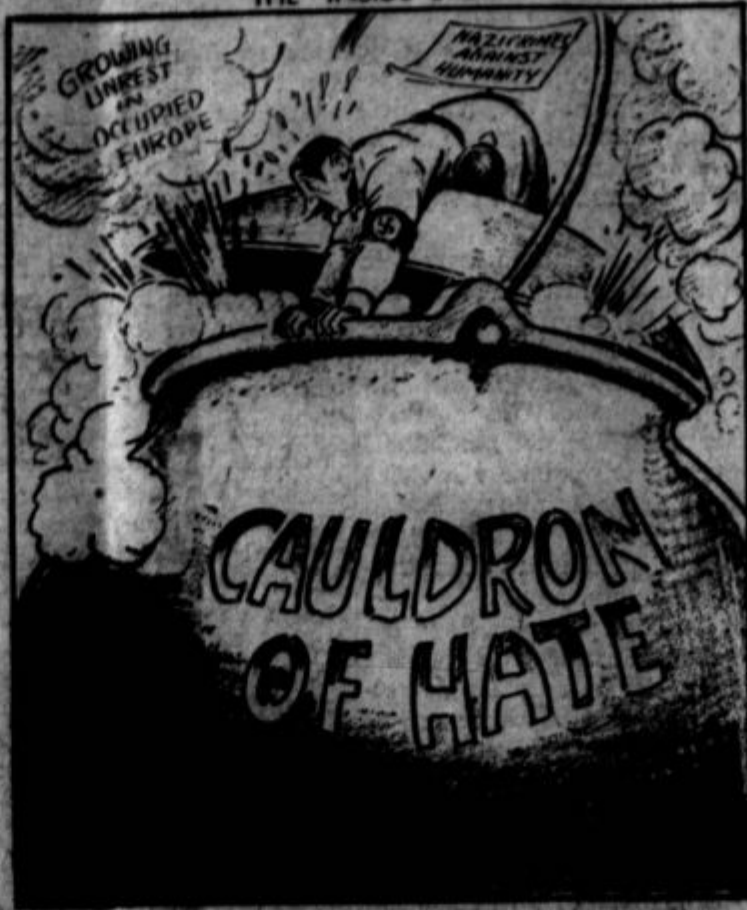
Gospa Ana stopi sama k bolnikovi postelji, prime možovo brado, kakor je videla, da je napravil zdravnik, maje jo polahko sem in tja in jokavo kliče: "Julček, moj zlati Julček, ali me res ne slišiš, ali me res ne —" In zahtiti in se zvije z gornjim životom, kakor bi jo pograbil močni krči. Vladimir jo prime naglo pod roko in jo pelje na sofo.

Teta Agata stoji ob vnožju, pod očmi ima podolgovate rdeče pege, tudi njen čokati nos je rdeč in solze ji vise od trepalnic, ki neprenehoma utripljejo. Ravnokar je segla nenadoma v žep in zdaj drži rjavo, pomečkano in ponošeno rokavico v zraku, miga z njo gor in dol in jo kaže bolniku. "Vidijo, častiti gospod profesor in učenjak," govori in ga onika, "ali vidijo tole rokavičico, ali jo še poznajo, ali se še spominjajo, da so jo zadnjič pri nas pozabili? Naj pogledajo, naj! Našla sem jo, pa shranila in prinesla nazaj!"

Dragotin se pritihtopi za Agatin hrbet, porabi po rokavičici kakor po metulju, ki bi frfotal v zraku, in jo vrže zadaj nekam za omaro v kotu. Agata mu hoče nekaj reči, ali Marica naenkrat zajohče s tako ostrim glasom, da sune v ušesa kakor šivanka. Vsi se ozro vanjo, tudi bolnik zgane z ustmi, čudno zahrče in Gustinčič ga naglo kliče: "Ha!" — pravi. "Glej, Julče, jaz sem Anton, tvoj stari pobratim!" — K ženskam se obrne in zamahne z roko: "Ne jokati!" — veli karajoče in ogovarja dalje bolnika. "Turška motika, povej, Julče, da mi ne zameriš tistih pik in vejic!"

(Konec prihodnjic)

THE "INSIDE STORY"

Siamu in v deželi Šanov. Ho se pečeje, večinoma s karavanskim poslom. Moji gonjaci so se izkazali dobre poznavalce potov, ker so že nekaterikrat prepotovali laotsko ozemlje in pokrajine Šanov vse tja do Junana.

Ko smo zapustili Lampang, se je karavana pomikala najprej po zaprašenih cestah ob reki Me Wang. Pred karavano je stopal mirno, ne oziraje se ne na desno ne na levo, mož temnega in zagorelega obraza, suhe in visoke postave. Bil je bos kakor vsi drugi, nosil je laotski jopič in dokolenske junanske hlače, izpod katerih se je videl tetovirani del njegovih nog. Na glavi je imel iz bambusa spleten junanski klobuk. Čez ramo mu je visela platnena, lepo okrašena laotška torba, kakršno so nosili vsi njegovi tovariši, in pristen laotski meč (dhap); v roki je nosil dolgo puško enocevko. Klicali smo ga Dañ.

Za njim je mirno stopal vodilni vol. Enakomerno potrkanje nje zvonca, ki ga je nosil bol nad pleči v pritrjenem okviru, mi je prijetno udarjalo na uho; spominjalo me je na zvonjenje v domači drakovski kapelici, ki sem ga v otroških letih dan za dnem poslušal, dasi mi tisti glasovi takrat niso šli tako k srcu kakor sedaj, ko sem potoval po tujih krajih. Ker je imela tak zvonec vsaka karavana, nas je odmev tujega zvonca med govorjem in v džungli vselej opozarjal, da se bliža druga karavana. Vsak tovrstni vol je nesel na svojem hrbtu v sedlu po 50 do 60 kilogramov. Povprečna dnevna pot je bila preračunjena na 30 do 35 kilometrov. Kot izurjeni čuvarji karavane so nas spremljali resasti, močni psi. Zalajali so vsakokrat, kadar je zapustila vrsto kakšna žival, kadar se je odvezala prtljaga ali je bilo v džungli kaj sumljivega. Za karavano je jahal na konjih družba mojih ožjih spremljevalcev.

Solnce je neusmiljeno pripekalo. Za želo sem pil kokosovo mleko, čaj ali pa črno kavo.

Ozemlje, po katerem smo potovali, je bilo po večini hribovito. Na vse strani so se razprostirali velikanski gozdovi, polni dragocenega lesa. Naselbine Laotov so postajale od dne do dne redkeje. Ljudstvo nam je bilo povsod, kamorkoli smo prišli, prijazno. V okolici naselbin so se razprostirala večja ali manjša riževa polja. Rastočega riža seveda ni bilo, ker je bila žetev že decembra meseca pospravljena.

Tikov les

Najvažnejša vrsta lesa v teh gozdovih je sak ali tik (tectona grandis). Siamski tikov les je na svetovnem trgu, posebno na lesnem tržišču v Londonu med prvimi. Drevo raste v pragodih severnega Sijama, zlasti na ozemlju mojih takratnih pohodov; v Burmi, na Andamenih in na Sumatri je slabše vrste. Japonci imajo umetne nasade na Formozi, kamor sem jim večkrat poslal tikovega semena iz Sijama. Kakle uspehe bodo dosegli, bo pokazala bodočnost, ker potrebuje drevo 80 do 100 let, da doseže sečno dobo.

Velika podjetja, posebno siamska, kitajska, danska in angleška, izsekavajo ta les v posameznih delih severnega Sijama, zlasti v območju reke Me Wang, ki sem jo že omenil, in v območju reke Me Ping, ki jo bomo srečali ob koncu tega potovanja.

Ko so tikova drevesa odbrana, da se posekajo, jim olupijo kulijski skorjo v obliki ozkega pasa poldruhi meter nad zemljo. V dveh letih se drevo posuši. Šele potem ga podere laotška sekira in pripravi za dolgotrajni prevoz. Debla so povprečno 0,6 do 1,2 metra debela, dolga pa šest do deset metrov; vendar se dobe tudi debela, ki presegajo to mero. Ko so zaznamovana z žigom

V džunglah belega slona

Doživljaji in vtisi s pohodov po notranosti Zapadne Indije

Ing. Ferdo Lupša (Nadaljevanje.)

Imajo tudi mnogo pravljic, ki jih ščitijo demoni. Zakopani so ti zakladi vedno v bližini razvalin, redkeje na drugih zapuščenih krajih, ki se jih ljudstvo rado ogiblje. Ponekod so našli zakopane posode z zlatom, srebrnim ali bronastim nakitom. Te dragocene predmete so zakopavali, kadar se je bližal sovražnik.

Nekaj posebnega so čarovniki in čarovnice (modu). Ti izganjajo s tajnimi ceremonijami hudobne duhove iz obsedenih. Modu pripravljajo in meša ljubezenske praške ter dobavljajo strupe za dobre in slabe namene. Tudi zvezdogledi so važne osebe, ker poznajo nebesko in življenjsko gibanje. Čislani so zdravniki (molaksa rok), ki pripravljajo po starih receptih zdravila. V ta namen uporabljajo različne zeli, korenine, skorje, soke in druge dele rastlin, pa tudi kri rinocerosa, mišičevje opic, žolč krokodila, medveda, divje svinje, kačje python, meso kobre i. dr. Tu pa tam sem videl obsežne rokopiše na črnem papirju v obliki knjig, ki so se ohranili v družinah od rodu do rodu kot dragocena dedščina.

Vsak dogodek v življenju Laotov ima svoje posebnosti. Pri po-

rodu ima poseben pomen ogenj. Porodnico polože na primernem prostoru njenega doma štirinajst dni med vročo žerjavico, ki tli okrog nje noč in dan. Vsaka žena je ta čas nekaka mučeniča materinstva. To je star običaj, ki sem ga videl tudi pri Siamcih, Monih, Kambodjancih, Kareneih in še nekaterih drugih narodih Zapadne Indije. Ljudstvo misli, da potegne ogenj iz materinega telesa vse v času nosečnosti nabrane strupe. Ta običaj se imenuje "ju fai".

Splošno sem opazil, da žene teh še naravno živčih narodov ne bolehaajo na posledicah porodov tako zelo, kakor pri nas, kjer je srečen porod vedno bolj odvisen od zdravniške pomoči. Laotke in žene sosednih narodov ne povijajo otrok. Novorojenček se namaže takoj po porodu s kminom, to so v rumen prah zdrobnjene korenine rastline istega imena. Pravijo, da dobi s tem koža novorojenčka večjo odpornost.

Mrliče sežigajo, pri čemer izvajajo različne pogrebne ceremonije. Zanimivo pri tem je umivanje mrliča, zbiranje pepela in ostankov po končanem sežiganju. Vsak tempelj ima v ta namen primeren prostor. Navadno zlože v seme velikega in buddhistom svetega drevesa 'bo' precej visoko grmalo drv, na katero potem položijo truplo, pokrito z belim prtom. Grmada se zažge, duhovniki v rumenih haljah opravijo svoje ceremonije — in pol uri ostane od mrliča samo prah in pepel.

Karavana

Karavanska živina — 30 tovrstnih volov — je bila s prtljago obložena. Gonjačev je bilo pet, vseh pet iz plemena Ho, ki živi razkropljeno po vsem severnem

Remove Wounded Sailors at Honolulu

Three men, wounded on the carrier Yorktown before she sank after the battle of Midway, are pictured as they were removed from a rescue vessel at Honolulu, Hawaii. A raft-like stretcher was used to transfer the injured men from ship to shore where ambulances were waiting to rush them to hospitals. The Navy Department reported that casualties aboard the giant plane carrier were small. This is an official U. S. Navy photo from News of the Day Newsworld.

lastnika, jih sloni potegnejo v bližnje gorske potoke, kjer jih prepuste naravnim silam. Ko pride deževje, naraste voda v potokih in dvigne les; odnese ga po strugi morda le malo naprej, potem les zopet obliči. Pridejo sloni in uravnajo debela za nadaljnjo pot, kadar voda zopet naraste. To traja lahko po več let, dokler ne priplavajo debela v reko, ki jih odnese v južne kraje. Med potjo v reki debela polove in jih združijo v splave. Dogodi se, da mine do deset let, preden pridejo tikova debela iz pragozda v plovno reko.

Sloni se bližajo

Taborili smo ob robu gozda. "Čang ma!" (Sloni se bližajo!) S tem klicem smo bili vsi pokonci in zgrabili vsak za svojo puško. Kdor je imel te divje debelokožce že kdaj v življenju ponoči v svoji bližini, ve, kaj to pomeni in kako vplivajo na človeka take bedese. Podnevi je divji slon še precej dobrohoten, ponoči pa postane hudoben. Najvarnejše sredstvo zoper nepričakovan obisk divjih slonov je ogenj, ker se ga ogibljejo. Ako bi straža ne bila dremala

in zanemarjala ognja, bi bila v redu. Naš ogenj je pa kletel.

Bliže in bliže je po džungli prihajalo trobenje. Slišali smo kako so sloni v svoji jezi lovejeverje. Gotovo so bili slabeje, najbrže zato, ker so človeka v svoji bližini. Do njega smo upali, da si bodo nabrale iz izbrali drugo smer, trobarčari so bili drugih mladih Bržkone so si hoteli naše tirišče natančneje ogledati. (Dalje prihodnjic.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in se po listu Prosveta za koristi, ter trdno agitacijo svojih družbenih ciljev in za propagando st. Nihakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij, ki organizacija ima običajno glasilo. Torej agitacijski dopis naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne liže listu Prosveta.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice člani, ki jih društva izvolijo svrhu.

Neki nastavljeni lokalni in valni zastopniki za določene okoliščine:

- Louis Barborich, za Milwaukee, Wis. in okolico.
- Anton Jankovich, za Cleveland, Ohio in okolico.
- Andrej Pirta iz Ely, Minn. državo Minnesota.
- Frank Klum in Chisholm, Minn. državo Minnesota.
- Frank Cvetan in Tire Hill, Pa. vso srednje-vzhodno Penno.
- Anton Zornik iz Herminia, Pa. vso zapadno Pennsylvanijo.
- Joe Paternal in Liberty, Pa. zapadno Penno.
- John Zornik za Detroit in okolico.

Poleg vseh teh pa lahko vsak ali naračnik sam pošlje svoje naročilo direktno listu

PROSVETA

2857 So. Lawndale Ave. Chicago

HOW ARE YOU SERVING AMERICA?

- Conserving food and clothing?
- Salvaging scarce materials?
- Buying War Savings Stamps and Bonds?
- Refusing to spread rumors?
- Sharing your car with neighbors?

U. S. CITIZENS' SERVICE CORPS

ASK YOUR LOCAL DEFENSE COUNCIL

TISKARNA S.N.P.J.

— sprejema vsa —

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJA DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmernne, uniljsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse članke, na člano ali nečlano \$1.50 v eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 v tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj ni vroška, roba da je list prodaj za člano SNPJA. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJA, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naminiti upravnistvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.50
3 tednike in 2.00	3 tednike in 2.50
4 tednike in 1.50	4 tednike in 2.00
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evrope je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina

PROSVETA, SNPJA,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. druživa št.

Naslov

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od slednjega člana moje družine:

2. Čl. druživa št.

3. Čl. druživa št.

4. Čl. druživa št.

5. Čl. druživa št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik